

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**на дисертаційну роботу Накалюжної Аліни Олегівни на тему:
«Система оцінювання результативності інноваційного розвитку
логістичної діяльності транспортних підприємств»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»
(галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»)**

Актуальність теми наукового дослідження

Актуальність теми дисертації «Система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств» обумовлюється важливістю підвищення ефективності логістичних процесів в умовах швидких технологічних змін, посилення конкуренції на транспортному ринку, необхідності адаптації до стандартів сталого розвитку та глобальних викликів у сфері транспорту, що супроводжуються прискоренням процесів цифровізації, декарбонізації та інтеграції в міжнародні ланцюги постачання. Як наслідок актуалізується потреба у вирішенні завдань підвищення економічної стійкості транспортних підприємств, використанні інноваційних підходів до управління ресурсами, оптимізації логістичних операцій, а також розвитку інтегрованих моделей оцінювання, що дозволяють більш об'єктивно визначати результативність інноваційного розвитку.

У сучасних умовах забезпечення конкурентоспроможності транспортних підприємств неможливе без реалізації ефективних інноваційних рішень у сфері логістики, які сприяють підвищенню якості послуг, зниженню витрат і адаптації до змін зовнішнього середовища. При цьому необхідно враховувати глобальні тенденції, такі як розвиток індустрії 4.0, впровадження «зелених» технологій і використання даних великих обсягів (Big Data) для прогнозування та оптимізації логістичних процесів. У цьому контексті формування комплексної системи оцінювання результативності інноваційного розвитку стає ключовим інструментом для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Окрім того, важливим є узгодження діяльності транспортних підприємств із цілями сталого розвитку, зокрема в аспектах енергоефективності, зменшення викидів вуглецю та інтеграції принципів циркулярної економіки. Це потребує розробки та впровадження таких методик

оцінювання інноваційного розвитку, які враховують не лише економічні показники, а й екологічні та соціальні чинники, що дозволяє забезпечити довгострокову результативність і стійкість логістичної діяльності.

Вищезазначене зумовлює своєчасність дослідження Накалюжної А.О., та свідчить про те, що дисертаційна робота, представлена до захисту, є актуальною, має практичну значущість і відповідає вимогам сьогодення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи отримані в результаті використання системи загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів дослідження, а саме: порівняння, аналізу, синтезу, групування, формалізації, абстрагування та узагальнення, статистичного, кластерного та кореляційного аналізу, матричного, експертного та сценарного методів.

У дисертаційній роботі «Система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств» здійснено всебічний аналіз і теоретичне обґрунтування ключових аспектів інноваційного розвитку в логістичній сфері. Робота охоплює три основні розділи, кожен з яких розв'язує конкретні наукові завдання. Зміст дисертації Накалюжної А.О. свідчить про достатнє володіння автором методами наукових досліджень.

У першому розділі дисертації сформульовано теоретико-методичні засади оцінювання інноваційного розвитку транспортних підприємств. Розглянуто інновації як важливий чинник економічних трансформацій (стор. 21–26), запропоновано класифікацію інновацій (стор. 27–29), детально проаналізовано зміст поняття розвитку, у тому числі через призму інноваційних змін (стор. 29–33), охарактеризовано підходи до визначення результативності (стор. 33–36), зокрема оцінювання результативності інноваційних змін із урахуванням ризиків (стор. 36–42) і класифіковано ризики впровадження інновацій (стор. 42–43), а також уточнено специфіку логістичної діяльності у цьому контексті (стор. 43–56). Послідовне розкриття теоретичних засад досліджуваної тематики дозволило авторці узагальнити понятійно-категоріальний апарат системи оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств (стор. 50) та обґрунтувати концептуальні основи формування такої системи (стор. 52). Отримані результати створили важливе теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження актуальних методів оцінювання результативності в логістичній сфері.

У другому розділі досліджено вплив глобалізаційних процесів на розвиток транспортно-логістичного сектору (стор. 60–81), здійснено комплексне оцінювання рівня інноваційного розвитку логістичних

підприємств України (стор. 81–94). Особлива увага приділена ризикам і їхній ролі у визначенні інвестиційної привабливості інновацій (стор. 94–111). У роботі проаналізовано логістичну діяльність провідних транспортно-логістичних компанії світу (стор. 61–62) і України (стор. 84–86), виявлено тренди розвитку вантажних перевезень (стор. 63–69), встановлено залежність характеру логістичної діяльності від рівня інноваційного розвитку транспортних підприємств (стор. 70–76). Проведений аналіз дозволив визначити основні проблеми та перспективи інноваційного розвитку у світлі глобальних викликів, зокрема пов'язаних із необхідністю досягнення цілей сталого розвитку (стор. 77–81). За результатами аналізу динаміки результатів впровадження інновацій провідних транспортних підприємств протягом 2019–2023 років було проведено їхню рейтингову оцінку (стор. 89–90), сформовано кластери (стор. 91–92) та у підсумку кластерного аналізу виділено основні характеристики в розрізі зміни результатів впровадження інновацій (стор. 93). В рамках комплексної оцінки ризиків та інвестицій при впровадженні інновацій (стор. 94–111) було сформовано методичний підхід до оцінки ймовірності виникнення та впливу кожного ідентифікованого ризику інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства (стор. 95), визначено потенційні ризики (стор. 99–100) та розподілено їх за групами залежно від впливу та ймовірності настання (стор. 105).

У третьому розділі запропоновано систему оцінювання результативності інноваційного розвитку, яка враховує не лише економічні показники, але й екологічні та соціальні аспекти (стор. 115–124). Система перевірена на відповідність Цілям сталого розвитку, що підтвердило її релевантність для сучасних умов функціонування транспортних підприємств (стор. 124–137). Також обґрунтовано пріоритети інноваційного розвитку в межах економічної стратегії підприємств (стор. 137–147), що дозволяє посилити їхню конкурентоспроможність і довгострокову стійкість.

Наукові результати дисертації представлені у вигляді практичних рекомендацій для підвищення ефективності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств, які враховують специфіку їхньої діяльності та глобальні тенденції у сфері транспорту. Висновки є логічним завершенням і загальним підсумком здійснених автором досліджень.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Огляд матеріалів дисертаційної роботи та наукових публікацій свідчить про успішне досягнення визначеної мети та реалізацію поставлених завдань. Основні результати, що становлять наукову новизну,

розподілено на дві категорії: ті, що зазнали вдосконалення, і ті, що набули подальшого розвитку.

Зокрема в категорії «удосконалено» було запропоновано розширений підхід до створення системи оцінювання результативності, інструментарій для аналізу ризиків, методичний апарат прийняття рішень в умовах ризику, науково-методичний підхід до оцінювання інновацій через призму сталого розвитку; в категорії «набули подальшого розвитку»: понятійно-категоріальний апарат і концептуальний підхід до наукового обґрунтування економічної стратегії інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Відмінністю запропонованого комплексного підходу до побудови системи оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності є інтеграція трьох основних блоків: аналізу ризиків, оцінки ефективності інновацій з урахуванням ризиків та перевірки відповідності результатів цілям сталого розвитку (стор. 51–53). Така модель дозволяє вибудувати стратегію розвитку транспортних підприємств, яка балансує економічні, соціальні, екологічні й технологічні аспекти.

Удосконалений інструментарій оцінки ризиків охоплює ідентифікацію, формалізацію та систематизацію ризиків за різними параметрами (елементами логістичної системи, типами ризиків, ймовірністю та впливом) (стор. 94–106). Такий підхід дозволяє групувати ризики за рівнем (низький, середній, високий), створювати матриці ризиків та ефективно враховувати їх у процесі оцінки інновацій.

Також удосконалено підхід до вибору обґрунтованих напрямків інноваційного розвитку через застосування оптимістичного і песимістичного сценаріїв (стор. 117–120). Врахування можливих результатів за умов дії ризиків різного рівня дозволяє сформувати набір адаптивних альтернатив для зниження негативних наслідків ризиків.

Розроблений науково-методичний підхід використовує методологію біматричних ігор для формалізації рішень та оптимізації стратегій підприємств і територій (стор. 125–129), а отже дозволяє поєднати економічні, екологічні та соціальні інтереси, сприяючи збалансованому управлінню інноваційним розвитком у логістичній сфері.

Визначення сутності поняття «система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства» дозволило виділити та узагальнити ключові характеристики і розглянути як сукупність взаємопов'язані елементи, що формують єдину структуру (стор. 125–135), як наслідок, за закладеним змістом система оцінювання має забезпечувати виконання заходів, спрямованих на оптимізацію всіх етапів логістичного процесу та покращення результативності діяльності транспортного підприємства, сприяючи переходу до більш ефективних рівнів функціонування.

Запропонований концептуальний підхід до наукового обґрунтування економічної стратегії інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств орієнтований на знаходження рівноваги та визначення оптимального варіанту вигоди при поєднанні пріоритетних напрямків інноваційного розвитку, визначених системою оцінювання (стор. 141–144). Його використання дозволяє ефективно направляти інвестиції та ресурси на інноваційні проекти, які забезпечують максимальну економічну віддачу та сприяють довгостроковій стабільності підприємств.

Практична цінність результатів роботи

Наукові результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення в практичній діяльності транспортних компаній, а саме: ТОВ «УКРАЇНСЬКА ТОРГІВЕЛЬНО-ЛОГІСТИЧНА КОМПАНІЯ», ТОВ «ДІНАМІК СМАРТ ЛОГІСТІК», ТОВ «КРИСТАЛ+». Цінність роботи полягає у використанні її результатів в рамках науково-дослідної роботи (акт впровадження: № 877/01-11 від 11.10.2024 р.) Державного університету інфраструктури та технологій на тему «Економічний розвиток транспортної інфраструктури України» (2019–2024 рр., номер держреєстрації № 0119U101875) та у навчальному процесі ДУІТ (акт впровадження: № 878/01-11 від 11.10.2024 р.).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, в наукових публікаціях

Висновки дисертації і основні пропозиції Накалюжної А.О., відображені у відповідних елементах наукової новизни, у повній мірі та з достатньою аргументованістю знайшли відображення у 14 наукових працях, у тому числі 6 статей, з яких 5 статей – у виданнях України (з них 4 статті у фахових виданнях з економіки) та 1 стаття – у наукових періодичних виданнях інших держав. Про достатню апробацію свідчить суттєва кількість тез доповідей науково-практичних конференцій (8 публікацій апробаційного характеру). Загальний обсяг наукових праць складає 6,04 друк. арк, з них особисто автору належать 5,09 друк. арк.

В процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р., що підтверджує достатність публікацій.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Накалюжної А.О. складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 203 сторінок, у т. ч. основний текст займає 152 сторінки. Матеріали дисертації проілюстровано 29 рисунками, 27 таблицями та містять 6 додатків (на 41 сторінці). Список використаних джерел налічує 109 найменувань, з яких 51 англомовних. Оформлення дослідження повністю відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами від 31.05.2019 р.

Відсутність порушення академічної доброчесності

Аналіз дисертаційної роботи Накалюжної А.О. дозволив зробити висновок про відсутність прояву академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації, тобто порушень академічної доброчесності, що підтверджено перевіркою за програмою StrikePlagiarism.

Зауваження до дисертаційної роботи

Слід відзначити достатньо високий рівень теоретичних та прикладних досліджень, виконаних в роботі, але необхідно вказати, що мають місце деякі дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. У дисертаційній роботі зустрічається поняття інноваційного потенціалу (стор. 31, 36, 117, 120), проте авторкою не надається йому визначення. Було б доцільно розкрити економічний зміст даного поняття і виявити зв'язок цієї категорії з іншими категоріями досліджуваної проблематики.

2. З урахуванням контексту, у якому наразі здійснюється логістична діяльність транспортних підприємств, потрібно було б дослідити вплив війни в Україні.

3. Доцільно було б у роботі більше уваги приділити дослідженню регіонального аспекту впливу на інноваційний розвиток логістичної діяльності транспортних підприємств.

4. Бажано було б провести апробацію результатів дисертації, які становлять наукову новизну, на кількох транспортних підприємствах.

Але наведені зауваження щодо змісту дисертації мають дискусійний характер, не знижують науковий рівень роботи Накалюжної А.О. і не впливають на її загальну оцінку.

Загальні висновки за дисертаційним дослідженням

Дисертаційна робота Накалюжної А.О. на тему «Система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності

транспортних підприємств» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана на актуальну тему. За своїм змістом відповідає спеціальності 051 «Економіка». Отримані результати та висновки мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення. Дослідження виконано на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко та обґрунтовано. Усі положення, результати і висновки є аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать акти про впровадження, наведені у додатках до дисертації. Порухень академічної доброчесності у роботі не виявлено.

Таким чином, за змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю дисертаційна робота на тему «Система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств» робота відповідає вимогам: пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., а її автор, Накалюжна Аліна Олегівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент

Доктор економічних, професор
перший проректор Закладу вищої освіти
«Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»

 Оксана КАРПЕНКО

Підпис Оксани КАРПЕНКО засвідчую
Ректор Закладу вищої освіти
«Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
доктор економічних наук, професор

 Вероніка ХУДОЛЕЙ